

Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení

Wolters Kluwer ČR

Autoři monografie: JUDr. Tomáš Grygar, doc. JUDr. Kateřina Frumarová, Ph.D., JUDr. Mgr. Ondřej Horák, Ph.D. a Marek Masarik

Autor recenze: JUDr. PhDr. Jan Malast, Ph.D. – katedra správního práva na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni

Předmětem tohoto textu je recenzní zhodnocení vědecké monografie zpracované kolektivem autorů Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci na téma Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení. Tato monografie si klade za cíl poskytnout čtenáři komplexní pohled na problematiku vyvlastnění, a to nejen ve vztahu k analýze jeho současné právní úpravy (ústavní i zákonné), ale též co do jeho teoretického pojmového vymezení, právně-historických souvislostí a v neposlední řadě též jeho komparace s vybranými zahraničními podobami (s. XV, 265, 266). Je třeba zdůraznit, že takto vymezený záměr autorů je nepochybně dostatečně ambiciózní a rozhodně nepatří mezi ty cíle, jejichž naplnění by mohlo být snadné, zvládnutelné „každým“, či snad bylo „pouhou formalitou“. To, že se tohoto záměru ujal autorský kolektiv zahrnující zkušené akademické pracovníky a respektované autory již zavedených a hojně citovaných prací, jistě není náhoda, a lze tak velmi přivítat to, že takto specifické a nesnadné téma nebylo „literárně obsazeno“ (zdůrazňuji uvozovky) autorem či autory s menšími zkušenostmi a odbornými dovednostmi. Jde totiž o první ucelenou monografii na toto téma, která může – a doufejme, že i bude – představovat neopominutelný milník v akademickém zpracování předmětné problematiky.

Z hlediska struktury vychází kniha z obecného teoretického a právněhistorického základu vlastnického práva a analýzy možných forem jeho omezení (primárně, ale nejen veřejnoprávního), následuje pojmové vymezení vyvlastnění jako takového, a to již včetně jeho pozitivněprávní, resp. ústavněprávní reflexe, po němž již autoři přistupují k samotnému jádru celého díla, jímž je rozbor současné pozitivněprávní úpravy vyvlastňovacího zákona.

Zde publikace sice respektuje strukturu tohoto právního předpisu, kdy nejprve rozebírá – zjednodušeně řečeno – hmotněprávní aspekty vyvlastnění, a následně pak vyvlastňovací řízení (včetně „nápravné“ fáze v podobě řízení o opravných či dozorcích prostředcích, nebo o zrušení vyvlastnění), je však třeba ocenit snahu autorů „nesklouznout“ k pouhému komentování jednotlivých ustanovení, ale naopak poskytnout čtenáři souvislý a ucelený obraz konkrétní rozebírané materie. Text tak i v těchto pasážích stále zůstává monografickým pojednáním, ve kterém jeho autoři neváhají nejen vyplňovat mezery v právní úpravě, ale též polemizovat s již dříve předloženými závěry či „návodů k řešení“, a předkládat také své vlastní (i při vědomí jejich možné nejednoznačnosti).

Na rozbor vyvlastňovacího zákona organicky navazuje kapitola o soudní ochraně vyvlastnění (která opět namísto pouhému komentování pozitivněprávní úpravy důkladně analyzuje nejen důvody stávajícího duálního modelu soudní ochrany, ale též jeho následky a praktické projevy), po které se již autoři věnují jednotlivým možným expropriačním důvodům

obsaženým v jednotlivých zvláštních zákonech. Publikaci uzavírá popis (logicky již spíše stručnější) právních úprav vyvlastnění v Německu a Rakousku.

V obecné rovině je možno konstatovat – a z některých výše uvedených poznámek je to zřejmé i patrné – že text předložené knihy je zpracován na odborné úrovni odpovídající očekáváním zainteresované veřejnosti. Nejde ani jen o glosátorsky pojaté komentování relevantních právních úprav, ani o pouhý kompilát shrnující poznatky prezentované v již publikovaných pracích jiných autorů, ale o originální a důkladně pojaté odborné dílo nabízející svému čtenáři komplexní a ucelený pohled na vybranou problematiku. Jednotliví členové autorského kolektivu při této práci evidentně využili nejen své dosavadní znalosti z „dotčených“ právních oblastí (zejména pak z práva správního, ústavního a občanského, a to včetně právních dějin), ale také bohaté autorské zkušenosti získané při zpracování jejich předcházejících knih. To vše se na výsledku velmi příznivě podepsalo.

Text je nejen čtivý, ale též nabízející odpovědi na řadu teoretických a praktických otázek, které se v oblasti vyvlastňování vyskytují, a na které nenabízí jednoznačná řešení nejen aktuální pozitivněprávní úprava, ale pohříchu často ani judikatura, doktrína či „praktická“ komentářová literatura. Autoři zcela správně potlačili možnou ambici vyřešit svou knihou všechny tyto problémy či sporné momenty související s expropriací, nerezignovali však na svou úlohu právních vědců, jejichž úkolem by – kromě jiného – mělo být i hledání řešení těch problémů, na které v důsledku jejich komplikovanosti nemá (s)právní praxe čas, prostor či jiné kapacity. Z textu práce je přitom patrné, že tvůrci jsou si sami dobře vědomi toho, že řada nejednoznačností a problematických aspektů objevujících se v materii vyvlastňování nemá jediné možné (jednoznačné) právní řešení, přičemž to v určitých situacích může být odvislé také od konkrétních skutkových okolností daného případu. To platí i o některých konkrétních otázkách, která při čtení publikaci mohou vytanout na mysl – jako je například teoretický vztah zásady legality a zákonnosti (s. 39) či některé problematické dopady vyplývající z kombinace zásady subsidiarity vyvlastnění se zásadou dispoziční (s. 124, 158), – které by mnohdy samy o sobě vydaly na samostatné zpracování.

Je tak možné uzavřít, že zpracovávaná publikace Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení je více než důstojným příspěvkem do současné právně-vědecké literární produkce.

V Plzni, 25. 11. 2020

JUDr. PhDr. Jan Malast, Ph.D.
Právnická fakulta Západočeské univerzity v Plzni
katedra správního práva
janmal@ksp.zcu.cz